

Vrăjitoarea din En-Dor

Întrebare: A adus cu adevărat vrăjitoarea din 1 Samuel 28 pe Samuel dintre morți?

Versete călăuzitoare: 1 Samuel 28.3-25

Introducere

1 Samuel 28.3: *Și Samuel murise și tot Israelul îl plânsese și-l înmormântaseră la Rama, în cetatea sa. Și Saul îndepărtase din țară pe cei care chemau duhurile morților și pe vrăjitori.*

Încă o dată se spune: „Samuel murise”. Este important că aceasta este repetat. Aceasta s-a spus deja și în 1 Samuel 25.1. Mai trebuie spus încă o dată, pentru a înțelege restul acestui capitol întunecat (capitolul 28). Și se mai face cunoscut o a doua comunicare, care este necesară pentru a ne face să înțelegem restul acestui capitol. Aproape că nu mai era nici un mediu, ca să folosim o expresie modernă – niciunul care chema morții. Căci pe aceștia Saul i-a îndepărtat din țară împreună cu vrăjitorii. Ah, aceasta a avut loc în zilele lui bune. Aceasta a avut loc cu mult în urmă.

1 Samuel 28.4-6: *Și filistenii s-au adunat și au venit și și-au așezat tabăra la Sunem. Și Saul a adunat tot Israelul și și-au așezat tabăra în Ghilboa. Și Saul a văzut tabăra filistenilor și s-a temut și inima sa a tremurat foarte tare. Și Saul a întrebat pe Domnul, dar Domnul nu i-a răspuns nici prin vise, nici prin Urim, nici prin profeți.*

Și apoi vine acest cuvânt din 1 Samuel 28 versetele 4, 5 și 6. Saul, ca om, ca simplu om, este foarte simpatic. Cine poate urmări istoria lui Saul, fără să-l plângă. Omul acesta este acum în mare necaz. Acum vin toți acești filistenii ferm hotărâți să lupte împotriva lui, și omul tremură, se teme, „inima sa a tremurat foarte tare”, și el întreabă acum pe Domnul, dar acest canal este înfundat. Prin el nu mai vine nici un mesaj. Nici prin visuri și nici prin Urim, pe acesta nici nu-l avea la sine, căci era în efod, și efodul era la David; nici prin profeți, căci aceștia muriseră sau dispăruseră, sau erau la David. Totul, absolut totul este la David, și Saul stă absolut singur. Căci și Domnul stă de partea lui David, oricât de întunecată ar fi starea în care se afla David. Și astfel Saul ajunge deznădăjduit. Ce să mai facă acum? Profeții nu răspund, vise nu mai sunt, Urim nu mai are! Vai, de ar mai avea pe Samuel. Dar cât de rău l-a tratat, și totuși dacă ar trăi, l-ar putea cel puțin întreba: Samuel, ce să fac? Mi se apropie sfârșitul! Dar mai există posibilitatea să lași morții să vorbească. Însă eu însumi am nimic din țară pe cei care cheamă morții și pe vrăjitori. Să mai fie oare vreunul?

1 Samuel 28.7: *Și Saul a zis slujitorilor săi: „Căutați-mi o femeie care cheamă duhurile morților, ca să merg la ea și s-o întreb”. Și slujitorii săi i-au zis: „Iată, este în En-Dor o femeie care cheamă duhurile morților”.*

Da, oamenii lui știu încă, unde se află aici și acolo o femeie care cheamă duhurile morților. Și ei îi spun – probabil mai întâi ei au trebuit s-o caute: „Iată, este în En-Dor o femeie care cheamă duhurile morților”.

Simbolic vorbind, suntem aici la sfârșitul unui veac. Așa era efectiv pentru Saul. Dar și pentru noi. Vine timpul, nu, a început deja, când și creștinătatea se îndreaptă spre spiritism, ca să întrebe morții. În Apocalipsa 16 se spune, că Occidentul va fi călăuzit cândva de duhuri necurate, ca să se strângă împotriva Domnului Isus. A venit timpul duhurilor necurate și demonice. Căci ce altceva sunt aceste medium spiritist decât mijloace prin care oamenii sunt puși în legătură cu demonii. Ceea ce Saul face aici era un păcat așa de îngrozitor, că în 1 Cronici 10.13-14 („Și Saul a murit pentru necredințioșia lui, pe care o săvârșise împotriva Domnului, din cauza cuvântului Domnului pe care nu l-a păzit și pentru că întrebase pe una care chema duhurile morților, ca să ceară sfat”) este numit motivul direct al morții lui, deoarece el a cerut sfat de la duhul unui mort. Acum ajungem la această istorisire întunecată, care este totodată grea de explicat.

1 Samuel 28.8: *Și Saul s-a schimbat și s-a îmbrăcat cu alte haine și a mers, el și doi oameni cu el, și au venit la femeie noaptea. Și a zis: „Te rog, ghicește-mi printr-un duh de mort și ridică-mi pe acela pe care ți-l voi numi“.*

Știm cum stau lucrurile la astfel de medium, care au un duh de a chema morții, adică un duh rău, demonic, prin care ei au acces în domeniul demonilor. Cine cere sfat de la aceste femei – căci de cele mai multe ori sunt femei, dar uneori sunt și oameni -, astfel de persoane, poate primi un răspuns numai din domeniul demonic. Căci știm ce este spiritismul. Nici un om nu poate aduce vreodată un mort înapoi. Nici un medium nu poate aduce vreodată cu adevărat duhul unui mort înapoi. Nici măcar satan nu poate aduce înapoi duhurile morților, nici ale celor credincioși și nici ale celor necredincioși. Este numai Unul singur care are cheile morții și ale Locuinței morților (Hades). Domnul Isus Însuși a spus aceasta în Apocalipsa 1.18.

Dar acești medium nu pot. Este imposibil. Însă cu toate acestea ei au succes! Ei nu numai înșeală, în parte fac aceasta, deseori acestea sunt amestecate în mod ciudat. Chiar și la medium, care lucrează prin demoni, se găsește înșelăciune. Este un amestec mare. Căci și satan însuși lucrează cu înșelăciune. Succesul se explică însă prin aceea, că aceste persoane, așa cum se spune aici, au unul sau mai multe duhuri demonice, care vorbesc prin gura lor și aceste duhuri știu uneori despre cei morți. Deci ele pot relata întâmplări interesante și pot face comunicări. Sunt demoni, care vorbesc prin gura acestor medium. Și de aceea Dumnezeu a interzis deja în Deuteronom 18 întreg acest domeniu, și aceasta o putem lua la inimă. Noi ar trebui să ne ținem departe de tot ce are a face cu domeniul demonilor. Și chiar și astăzi, unde nici o publicație nu-și mai poate permite să nu mai publice horoscoape și așa mai departe, vedem în ce măsură mare oamenii se îndreaptă spre astfel de lucruri, ca să nu mai vorbim despre lucruri și mai grave, cum este spiritismul.

Însă întrebarea noastră, pe care o avem de pus, este: Ce se petrece de fapt aici în casa acestei femei? Este simplu spiritism? A fost ea realmente în stare să aducă pe Samuel? În versetul 9 citim (până acum ea nu a recunoscut pe Saul):

1 Samuel 28.9-11: *Și femeia i-a zis: „Iată, știi ce a făcut Saul, cum a stârpit din țară pe toți cei care cheamă duhurile morților și pe vrăjitori. De ce dar pui o cursă sufletului meu,*

ca să mă faci să mor?“ Și Saul i-a jurat pe Domnul, zicând: „Viu este Domnul, dacă ți se va întâmpla vreun rău din acest lucru“. Și femeia a zis: „Pe cine să-ți ridic?“ Și el a zis: „Ridică-mi pe Samuel“.

Ea a presupus că aceasta era numai o capcană. Dar Saul o asigură, că nu este așa. El a jurat pe Domnul, că nu i se va întâmpla vreun rău. Îngrozitor! În această casă! Aproape aș spune: în această casă demonică, în care se află o astfel de femeie cu duhuri demonice, să auzi rostit acolo Numele Domnului! Saul, care a întrebat pe Domnul, dar care nu a primit nici un răspuns de la El, „i-a jurat pe Domnul”, să auzi Numele acesta în această casă – îngrozitor! El a jurat: „Viu este Domnul” – trăiește El? Ce faci tu atunci, Saul, în această casă?

„Dacă ți se va întâmpla vreun rău din acest lucru“! În limbaj ebraic aceasta înseamnă: „Nu vei fi pedepsită pentru lucrul acesta”. După aceea femeia a vorbit, cum era uzual: „Pe cine să-ți aduc?“ Deci, acum vine un răspuns ciudat, pe care cu siguranță ea nu l-a așteptat: „Și el a zis: «Ridică-mi pe Samuel!»” În mod normal oamenii nu merg la acești medium ca să aducă astfel de persoane, cum este Samuel. Ei nu merg acolo ca să ridice pe Pavel, pe Luther sau pe Brockhaus sau Darby. De ce Samuel? Prin aceasta ea a devenit cu siguranță bănuitoare. Să ridice pe Samuel? Însă acesta nu este încă prilejul, ca ea să-l cunoască pe Saul, împăratul. Ea încă nu l-a recunoscut. El spune simplu: „Ridică-mi pe Samuel!” Și după aceea ea merge probabil în altă cameră. Căci mai târziu citim, că ea „a venit la Saul”, după ce el a căzut, avem aceasta în versetele 20-21 din 1 Samuel 28. Ea merge în altă cameră și își începe lucrul ei normal. Începe pregătirile ca să ajungă în transă și să ajungă într-o anumită stare de conștiință, ca apoi să ajungă cu totul sub autoritatea demonilor, care apoi ei să vorbească prin ea.

Cinci interpretări diferite

Și acum întrebarea grea: Ce se petrece aici? În privința aceasta iudeii și creștinii și-au făcut gânduri deja de mii de ani. Și eu trebuie totuși să spun pe scurt ce interpretări s-au dat, și apoi să spun, pe care o prefer eu. Sunt cinci interpretări:

1. Mai întâi, că totul era numai înșelătorie din partea femeii. Că în realitate ea a făcut numai un joc de scenă. Însă aceasta nu mi se pare a fi răspunsul corect. Scriptura spune aici repetat, că ea „a văzut” pe Samuel și că Samuel „a vorbit”.
2. A doua interpretare este, că aici este cu adevărat spiritism. Și unii au considerat că prin proceduri spirituale ea a ridicat pe Samuel. Și această interpretare trebuie s-o respingem. Nici un spiritism, așa cum am spus, nu este în stare să aducă realmente înapoi astfel de morți și cu atât mai puțin pe credincioși ca Samuel, ca să-i coboare din apropierea lui Dumnezeu. Spiritismul nu poate face aceasta!
3. Cea de-a treia posibilitate este, că a fost într-adevăr spiritism, însă erau demonii care au vorbit prin gura ei, deci care au spus aceste cuvinte, pe care noi le găsim începând cu versetul 16. Însă și această interpretare, cu toate că în sine este foarte posibilă, nu satisface. Repet, că Scriptura spune mereu: „Era Samuel”. În versetul 12 se spune: „Și femeia l-a văzut pe Samuel”, și în versetul 14 se spune: „Și Saul a cunoscut că era Samuel”, și în versetul 15 stă scris: „Și Samuel a zis lui Saul”.

4. De aceea vin la o a patra posibilitate. Și aceasta este, că unii au zis, într-adevăr nicidecum nu este posibil să fi fost Samuel în persoană, și ei au gândit că tocmai de aceea în Biblia noastră stă versetul 3, în care nouă nu numai ni se amintește că Samuel a murit, ci și că el a fost îngropat în Rama; aceasta este foarte departe de En-Dor. Ca și cum autorul ar dori să spună: „Deci aceasta nu poate fi posibil!” Un Samuel îngropat în Rama nu poate apare aici în En-Dor. Și astfel unii au gândit că aici a avut loc ceva, care astăzi este numit telepatie. Că ea a citit-o în duhul lui Saul și că ea ar fi văzut chiar o apariție ca o viziune, ca o înfățișare, dar în care ea a văzut ceea ce se petrecea în duhul lui Saul. Căci Saul a avut permanent această dezbateră cu Samuel în conștiința și în duhul lui. Și este de asemenea adevărat, că Samuel nu spune nimic deosebit, nimic, pe care noi să nu-l fi știut deja, și că Saul va trebui să moară în ziua următoare în bătălie, chiar și aceasta s-ar fi putut gândi, că ea ar fi putut-o citi în duhul lui Saul. Așa cum un om rău, care în curând va muri, știe mai dinainte că el va muri. Și prin telepatie se pot cunoaște aceste lucruri, dacă pentru aceasta ai un dar periculos. Această posibilitate trebuie s-o luăm foarte serios în seamă. Însă cu toate acestea rămânem cu întrebarea, că aici mereu stă scris: „Samuel”, „ea a văzut pe Samuel”, și: „Samuel a zis”.
5. Și de aceea eu prefer posibilitatea a cincea. Și anume, că era realmente Samuel. Dar nu era femeia, care l-a ridicat pe Samuel. Aici nu este spiritism. Ea a încercat aceasta. Dar ceea ce în realitate a avut loc, era ceva la care nici această femeie nu s-a așteptat. Ea s-a așteptat, ceea ce era obișnuit, ca ea să cadă în transă, deci în această stare deosebită de conștiință, și ca apoi acești demoni să-i vorbească. Însă în loc de aceasta a avut loc ceva la care ea nicidecum nu s-a așteptat. Ea a văzut cu adevărat pe Samuel.

1 Samuel 28.12: *Și femeia când l-a văzut pe Samuel și a strigat cu glas tare. Și femeia i-a vorbit lui Saul, zicând: „De ce m-ai înșelat? Pentru că tu ești Saul!”*

Și noi avem un argument puternic pentru aceasta a cincea interpretare în versetul 12, căci se spune: „Și femeia când l-a văzut pe Samuel și a strigat cu glas tare. Și femeia i-a vorbit lui Saul, zicând: „De ce m-ai înșelat? Pentru că tu ești Saul!” Deci ea se sperie foarte tare, și din aceasta rezultă că ea a văzut pe cineva, la care ea nicidecum nu s-a așteptat, și a înțeles, când a văzut că a fost realmente Samuel, că ea avea a face cu împăratul însuși. Căci nu este nici un alt om în Israel, în afară de Dumnezeu Însuși, deci nu ea, ci Dumnezeu Însuși să facă ca ea să vadă pe Samuel. Acesta trebuia să fie împăratul Saul, cel care era la ea. Numai pentru Saul Dumnezeu va face această minune. Și cu toate că și această interpretare are problemele ei, eu cred totuși că ea este până acum cea mai bună interpretare dată la această întrebare. Nu prin spiritismul ei, ci printr-o lucrare cu totul deosebită a lui Dumnezeu, care este desigur o excepție mare în istorie și de aceea nu este un argument pentru spiritism; dimpotrivă, reacția ei dovedește aceasta. Printr-o lucrare cu totul deosebită a lui Dumnezeu Saul primește aici o mărturie de la Samuel mort. Numai Dumnezeu poate face aceasta. Nici un medium spiritist nu poate lucra așa ceva, și în felul acesta se dă lui Saul un ultim răspuns din partea lui Dumnezeu. Saul însuși nu a văzut această apariție.

1 Samuel 28.13: *Și împăratul i-a zis: „Nu te teme; dar ce vezi?” Și femeia a zis lui Saul: „Văd un dumnezeu, suindu-se din pământ”.*

Traducerea aici nu este cea mai fericită. Este într-adevăr cuvântul Elohim, însă este cuvântul ebraic normal pentru Dumnezeu, care se poate traduce și prin „dumnezei”; el poate fi și o denumire pentru ființe supranaturale în general, ca de exemplu pentru îngeri, ca în Psalmul 8. Și astfel probabil cel mai bine aici s-ar putea traduce prin: „Ea a văzut o ființă supranaturală suindu-se din pământ.”

1 Samuel 28.14: *Și el i-a zis: „Ce chip are?” Și ea a zis: „Un om bătrân se suie și este învelit cu o mantie”. Și Saul a cunoscut că era Samuel și s-a plecat cu fața la pământ și a făcut o plecăciune.*

Și apoi realmente, aceasta face explicația așa de importantă, apoi Duhul Sfânt spune realmente:

1 Samuel 28.15a: *Și Samuel a zis lui Saul: „De ce mi-ai tulburat odihna, sculându-mă?”*

Cu toate că și la această explicație am ezitări. O astfel de vorbire pentru un mort în credință este greu de înțeles, cu toate că desigur aici noi ne găsim în domeniul Vechiului Testament. Aici nu este încă strălucirea Paradisului. Însă în același timp toate acestea rămân greu de înțeles.

1 Samuel 28.15b: *Și Saul a răspuns: „Sunt foarte strâmtorat, pentru că filistenii fac război împotriva mea și Dumnezeu S-a depărtat de la mine și nu-mi mai răspunde, nici prin profeți, nici prin vise. De aceea te-am chemat, ca să-mi faci cunoscut ce să fac”.*

Nu știu dacă Saul a auzit glasul lui Samuel sau dacă aceasta a fost spus prin gura acestei femei. Avem aici multe enigme, pe care noi în cele din urmă nu le putem dezlega. Putem aici numai să presupunem, și rămâne valabil, așa cum am spus, că ceea ce Samuel are de spus aici în sine nu ne aduce multe lucruri noi, decât numai prorocia, și aceasta este foarte remarcabil și ar putea fi un indiciu, că realmente este Samuel, care procește că mâine el va muri împreună cu fiii săi. Căci așa se spune aici din gura lui Samuel:

1 Samuel 28.16-17: *Și Samuel i-a zis: „De ce mă întrebi, când Domnul S-a depărtat de la tine și S-a făcut potrivnicul tău? Și Domnul ți-a făcut cum a vorbit prin mine și Domnul a rupt împărăția din mâna ta și a dat-o aproapei tale, lui David.*

Expresie îngrozitoare, dacă trebuie să se spună despre Dumnezeu, că El a devenit vrăjmașul nostru.

Dumnezeu a acționat pentru Numele Său, „cum a vorbit prin mine”, pentru onoarea Numelui Său. Dar se poate citi, așa cum se mai poate traduce: „Dumnezeu i-a făcut [adică lui David], așa cum a vorbit prin mine; și Domnul a rupt împărăția din mâna ta și a dat-o aproapei tale, lui David.” Samuel, pe când trăia încă, a spus de două ori aceasta lui Saul. Samuel i-a spus lui Saul în capitolele 13 și 15, însă aici el numește pentru prima dată și

numele, însă acum Saul știa deja demult numele urmașului său – David. Dumnezeu i-a dat-o lui David.

1 Samuel 28.18,19: *Pentru că n-ai ascultat de glasul Domnului și n-ai împlinit aprinderea mâniei Sale asupra lui Amalec, de aceea ți-a făcut Domnul lucrul acesta astăzi. Și Domnul va da și pe Israel cu tine în mâna filistenilor și mâine tu și fiii tăi veți fi cu mine. Domnul va da și tabăra lui Israel în mâna filistenilor“.*

Aici Samuel revine la primul păcat mare al lui Saul sau de fapt la al doilea păcat mare. Marea răsturnare în viața lui Saul era totuși în mod deosebit în capitolul 15, când el a păcătuțit cu privire la Amalec. Acest ultim cuvânt („de aceea Domnul”) a fost folosit și ca argument, că era imposibil să fi putut fi Samuel. Căci Samuel era un credincios, era deci la Domnul, și Saul ca necredincios nu va fi la Domnul. Însă eu cred, că afirmația aceasta merge puțin prea departe. În Vechiul Testament nu era încă totul descoperit. Aici totul este încă în întuneric – împărăția morților. Aici Samuel nu vrea să spună mai mult decât aceasta: „Mâine vei fi și tu în împărăția morților, mâine vei fi mort.” Deci din aceasta nu doresc să deduc mai mult.

Și apoi el spune: „Domnul va da și tabăra lui Israel în mâna filistenilor“. Orice ar fi fost: cuvintele lui Samuel fie preluate din duhul lui Saul însuși sau o apariție reală a lui Samuel independentă de Saul. Orice ar fi fost, acest cuvânt a fost nimicitor pentru Saul. Consider foarte remarcabil, că aici se spune:

1 Samuel 28.20: *Și Saul a căzut îndată întins la pământ și s-a temut foarte mult de cuvintele lui Samuel și nu era nici o putere în el, pentru că nu mâncase pâine toată ziua și toată noaptea.*

Lungimea lui i-a fost cândva mândria lui. În 1 Samuel 9 citim că el era mai înalt decât tot poporul. Dar aici – unde este lungimea lui? La sfârșitul acestei cărți găsim că el este decapitat, unde rămâne lungimea lui? Aici este deja căderea lui, întins la pământ. „Și nu era nici o putere în el.” Deodată suntem din nou confrunțați cu lucruri foarte practice. El era foarte slab. Nu numai spiritual și sufletește, ci și trupește. Cât de clară poate Scriptura să fie, ca să ne descrie aceste lucruri! Saul, încă o dată în viața lui are ocazia să mai primească puțină dragoste, puțină afecțiune din mâna unei femei demonizate. Ea vine la el, așa cum eu îmi imaginez din altă cameră:

1 Samuel 28.21: *Și femeia a venit la Saul și a văzut că el era foarte tulburat și i-a zis: „Iată, roaba ta a ascultat de glasul tău și mi-am riscat viața și am ascultat de cuvintele tale, pe care mi le-ai spus.*

„Am făcut numai ce mi-ai cerut”, spune ea. Ea nu își exprimă uimirea despre cele văzute. Deci ea, ca să zicem așa, nu putea trăda profesia ei, ca și cum realmente s-ar fi petrecut ceva deosebit, ar fi avut loc ceva anormal. Ea spune: „Am făcut numai ceea ce mi-ai cerut, ce m-ai rugat să fac. Tu trebuie să mă scuzi.” Când ea îl vede pe Saul întins, în starea lui de ocară, atunci ea spune: „Tu trebuie să mă scuzi, tu ai vrut așa. Este adevărat.” De fapt, chiar dacă în acest caz nu era spiritism în adevăratul sens al cuvântului, vedem totuși ce aduce oamenilor ghicirea și spiritismul. Aceasta este marea deosebire față de prorocie. Prorocia încurajează,

aduce zidire sufletească, aduce mângâiere. Această ghicire, acest tot ce se petrece aici, oricum ar fi interpretat: l-a zdrobit numai. Și cât de mulți oameni ajung zdrobiți prin ocultismul modern, total distruși – spiritual și sufletește și deseori și trupește. Ca și Saul, noi trăim la sfârșitul unui veac, și toate aceste lucruri vin acum în masă asupra Occidentului. Unde am ajuns împreună, că aceste lucruri acum, când credința creștină pentru mulți nu mai are însemnătate, când în multe suflete este un gol mare; oamenii se îndreaptă spre Orient cu religiile lui sau spre ocultism, spre spiritism, spre toate aceste lucruri și în cele din urmă prin acestea ajung nefericiți – căci satan poate numai să distrugă – ca Saul. Imagine tragică! Însă el este vinovat de propria tragedie. Această femeie îi spune:

1 Samuel 28.22-24: *Și acum ascultă, te rog, și tu de glasul roabei tale și lasă-mă să-ți pun înaintea o bucată de pâine; și mănâncă, să ai putere când vei pleca la drum“. Dar el a refuzat și a spus: „Nu voi mânca!“ Dar slujitorii săi, precum și femeia, au stăruit de el și el a ascultat de glasul lor. Și s-a ridicat de la pământ și a șezut pe pat. Și femeia avea un vițel gras în casă și s-a grăbit și l-a înjunghiat; și a luat făină și a frământat și a copt azime din ea.*

Este ca o masă dată de un călău. El trebuie să se mai sature o dată, pentru ca apoi să poată muri în lupta împotriva filistenilor. Este mai mult decât o bucată de pâine, ceea ce ea i-a dat. La început el refuză. El spune: „Nu voi mânca!“ Dar „slujitorii săi, precum și femeia, au stăruit de el“. Și apoi acest cuvânt:

1 Samuel 28.25: *... Apoi s-au ridicat și au plecat chiar în noaptea aceea.*

Este noapte în sufletul lui Saul și în jurul lui. Este ca celălalt cuvânt din Noul Testament în evanghelia după Ioan 13, unde Iuda iese afară, ca să trădeze pe Domnul și să-L predea în mâinile vrăjmașilor Lui. Saul este asemenea lui Iuda. Iuda este la fel de tragic ca Saul și cu toate acestea deplin vinovat de pierzarea lui. Și apoi se spune în Ioan 13: „A ieșit. Și era noapte.“ Aceasta este mai întâi – noapte demonică, întunecată în sufletul lui Saul, în sufletul lui Iuda. Noapte satanică! Aici Saul a ajuns în atingere cu domeniul demonilor. Chiar dacă ar fi fost cu adevărat Samuel – și este posibil aceasta -, totuși întreg domeniul, în care se afla femeia, era domeniul lui satan. Și despre Iuda citim în același capitol 13 al evangheliei după Ioan, că în inima lui a intrat satan. Acolo devine noapte. Aici noaptea vine asupra vieții lui Saul. S-a terminat. Vine momentul în viața unui om, în care el nu mai poate veni înapoi, când el merge numai spre pierzarea lui.